

Eerste radenbijeenkomst “Toekomst van regionale samenwerking”

Lent, 21 oktober 2019

Achtergrond en programma

Achtergrond en doel

Op 21 oktober 2019 vond de eerste van drie bijeenkomsten plaats voor alle 18 gemeenteraden in de Regio Arnhem Nijmegen. Deze eerste bijeenkomst was bedoeld om alle raadsleden gelegenheid te bieden ideeën mee te geven aan de stuurgroep die in opdracht van de colleges van de 18 gemeenten werkt aan een conceptvoorstel voor de versterking van de regionale samenwerking. Tijdens de bijeenkomst konden raadsleden aangeven hoe ze denken over de toekomst van samenwerking in de regio, welke kant het op moet en waar ze kansen en risico's zien. Ruim zestig raadsleden uit 15 verschillende gemeenten namen deel. Verder aanwezig: leden van de stuurgroep, het projectteam, enkele griffiers. De bijeenkomst was niet besluitvormend. Alle bevoegdheden liggen immers gewoon bij de individuele raden.

AGENDA

1800 Markt

Informatie over de samenwerking nu en het versterkingsproces

1900 Urgentie, proces, rol raden

Gesprek met Lucien van Riswijk, voorzitter stuurgroep, en Jan Herman de Baas, kwartiermaker
Waar zit de noodzaak en aanleiding voor samenwerking? Hoe ziet het versterkingsproces eruit?

1920 Plenaire en groepsessies met alle raadsleden

De volgende vragen waren leidend:
Welke hartenkreten heeft u als het gaat om regionale samenwerking?
Wat zijn volgens u de thema's voor regionale samenwerking? Op welke onderwerpen hebben we elkaar echt nodig?
Wat zijn voor u de do's en don'ts in de wijze waarop we samenwerken?

2130 Afsluiting en blik op het vervolg

Opening: hartenkreten

Wat is uw hartenkreet als het gaat om regionale samenwerking?

Mentimeter

Goede structuur waarbij raden gehoord worden. Dan komen onderwerpen wel.	Niet alles met iedereen willen doen. Modulair.	Democratische legitimatie
De regio op de kaart zetten	Democratische legitimatie	Democratische legitimatie
Over gemeentegrenzen denken en doen	duidelijk doel en democratische legitimatie	Duurzaamheid in topositie
Kosten en resultaten	Mobiliteit en economische ontwikkeling en een gezicht uitstralen naar hogere overheden.	Duidelijke boodschap.
werken aan en voor een regionaal belang (niet alles opschalen)	Samen grote vraagstukken	Concrete doelen
Directe invloed op actuele onderwerpen en democratische invloed	Democratische legitimiteit en vertegenwoordiging op basis van politieke kleur ipv gemeentegrenzen	Samenwerking op basis van vrijwilligheid en behoefte
Efficiënt en effectief	Snelle besluitvorming	Democratische legitimatie
Een gezicht naar buiten	Duurzaam samenwerken	Duurzaamheid
Democratische legitimatie	Concrete, meetbare doelen	Geef ons invloed
Het structurele democratisch proces	openhed en controleerbaarheid	Landelijke bekendheid
economie	Economie	Laten we de participatie van onze inwoners niet vergeten!
Duitzaamheid	Duidelijkheid van thema's Focus Bereidheid	Op de kaart zetten van de regio in den haag
Lage kosten en zichtbare resultaten. We moeten het uit kunnen leggen in deze tijd	Duurzaam samenwerken	Duurzaamheid
Over gemeentegrenzen heen kijken.	Bereikbaarheid goed ov	Samenwerking is positief, geen vraag van 'waarom krijgt een ander meer'.
Duurzaamheid	Invloed raadsleden, geen consensus model,	Zeggenschap
Democratische legitimatie	Democratische kaderstelling en controle	Met een gezamenlijke visie ergens naar toe werken
De groenste en duurzaamste regio van NL Toekomstige hoofdstad van NL	De regio op de kaart zetten	Geen democratisch tekort. Goed buro als vaste kern, wisselende "samenstelling" per dossier
Moet een must zijn echter wel dat alle 18 gemeenten volwaardig meedoen en dat er voor iedere regio wat is moet zitten	Zoek naar de common ground. Verschillen vieren	Een gezicht naar buiten met duidelijke boodschap.
Democratische legitimatie	Democratische legitimatie	

Over ambities, rol raden

De open vraag die bij de start van de plenaire discussie via Mentimeter werd gesteld (Welke hartenkreet heeft u als het gaat om regionale samenwerking) liet veel aandacht zien voor de wijze van samenwerken, de rol van de raden en de democratische legitimatie. Daarnaast ook ambitie ('regio op de kaart', landelijke bekendheid, groenste en duurzaamste regio. Dit kwam ook terug in de plenaire discussie, en in de antwoorden op de stellingen over ambitie

- Nut en noodzaak van samenwerking wordt grotendeels onderschreven.
- De doelen moeten wel transparant en concreet zijn. Men wil weten waarom men samenwerkt en wat het oplevert. Stippen aan de horizon. Waarom doen we dit. Wat levert het op?
- Er is behoefte aan duidelijkheid om inzicht te verkrijgen in waar MOETEN we op samenwerken en KAN dat en waar hebben we een keuze.
- Herhaalde oproepen om oog te hebben voor de diversiteit en de verschillen tussen de gemeenten en sub-regio's. We zijn een regio van verschillen maar hebben elkaar ook veel te bieden (complementariteit)
- Met gezamenlijk visie ergens naar toewerken. Duidelijke thema's. Dit werkt ook verbindend. Thema's in samenhang behandelen. integraliteit is de sleutel.
- Goed om raadsleden meer te betrekken bij regionale samenwerking, communicatie is daarin essentieel.

Opgaven / thema's

- Inhoud en opgaven: niet alleen naar de vier bekende thema's kijken!
- Alles hangt samen. Thema's in samenhang behandelen. Integraliteit is de sleutel (bv. via omgevingsvisie/-plan).
- Thema's die veel genoemd worden zijn: duurzaamheid, bereikbaarheid, mobiliteit, economie en wonen.
- Sociaal domein onderwijs en zorg worden ook genoemd. ('Waarom doen we dat niet niveau op het niveau van de regio AN?').
- Onderscheidend aspect: in dit deel van Nederland zit de kracht in de combinatie van stad en omliggend gebied.

Deelsessies/deelgesprekken

Na de plenaire discussie gingen de raadsleden voor verdieping en concretisering van de thema's opgaven uiteen in groepen. Daarvoor werden de vier onderwerpen Duurzaamheid, Wonen, Economie en Mobiliteit gekozen, en een groep ging aan de slag met een vrij thema.

Deelsessies

Thema Duurzaamheid

Duurzaamheid, wat verstaan we eronder?

- circulaire economie - landbouw; duurzaam wonen leven en werken; RES; Schone lucht; Energietransitie

Waarom is regionale samenwerking nodig op dit vlak?

- Om de doelen te halen. We moeten de duurzaamheidsdoelen onderverdelen zodat ieder een aandeel kan leveren op basis van de eigen kracht.
- We moeten in kaart brengen wie waar goed in is, duurzame hoogbouw kan in de steden en groen in de dorpen, zo halen we samen de doelen
- We moeten onderzoeken regionaal coördineren, naar welke duurzame opwek waar mogelijk is. Niet ieder voor zich. Zo kunnen we ons als regio ook naar provincie en Den Haag sterk maken

Regionale samenwerking

- Regionale identiteit > dat ontbreekt, we voelen ons geen inwoner van de regio (zoals Twentenaren dat wel hebben). Regionaal samenwerking gebeurt nu uit noodzaak.
- Gevoel is belangrijk, daar kunnen we niet omheen. Rivaliteit, grote steden, dat we geen regio zijn. Rekening mee houden en aan werken. Verhalen vertellen, opbouwen, lange adem.
- Wat is de gezamenlijke stip op de horizon waaraan we werken? Gezamenlijke visie is belangrijk. Voor duurzaamheid: kies iets onderscheidends, iets bijzonders. Voorbeeldprojecten. Geen industrie, menselijke maat.
- Profilering: groene metropool, groen OK, maar metropool? Roept iets op wat we niet willen.
- Anderen zeggen over deze regio: o dat mooie landschap met die heuvels en rivieren.
- Waar zijn we als regio trots op?

Thema Mobiliteit

Opgaven

- Mobiliteit is een belangrijk thema binnen de regio. Maar de regio is erg divers. Heb oog voor de verschillende problemen, opgaven en de diversiteit:
- Internationaal. Niet alleen naar Berlijn/Frankfurt, maar ook met Emmerich en Kleve.
- Bereikbaarheid van het stedelijk netwerk (werk met hubs)
- Leefbaarheid kleine kernen (OV, fiets). Het gaat niet alleen om de twee grote steden.
- Overige gebieden. Hierbij is bereikbaarheid 2 kanten op: enerzijds vanuit de regio naar andere gebieden (o.a. Utrecht, Eindhoven en Duitsland) maar anderzijds ook naar de regio toe.
- De regio is kwetsbaar.
- Kijk naar toekomstige mogelijkheden en trends: deelmaatschappij, Mobility as a service. Jeugd heeft steeds minder behoefte om een auto te bezitten. Er komen steeds meer mobiele ouderen.
- Kansrijk is een eenduidige lobby (1 geluid namens de gemeenten) v.w.b. hoofdwegen en spoor en nieuwe aanbesteding OV. Invloed uitoefenen richting de provincie, het Rijk en Europa is belangrijk
- Mobiliteit en bereikbaarheid niet los te zien van ontwikkelingen rondom wonen, werken en logistiek. Deze issues samen uitwerken en niet los van elkaar. Dit gebeurt nu nog wel steeds. Hier liggen echt kansen.
- Durf keuzes te maken. Als je als regio ergens voor wil gaan moet je ook de durf hebben om daar vol voor te gaan en de consequenties te nemen (relatie ook met capaciteit en financiën), maar waarom moet dat altijd met 'de 18'. Is maatwerk niet handiger? Probeer een werkbare organisatievorm te creëren die flexibel is en niet 'dichtgemetseld (in beton...) is

Thema economie

Belangrijkste opgaven in de regio:

- lobby - één gezicht
- vestigingsklimaat / werkgelegenheid
- oog voor de diversiteit in de regio en gebruik elkaars kracht.
- zoek afstemming tussen de verschillende gemeenten en geef elkaar ruimte. Compenseer (over de schotten heen) als je de keus gemaakt hebt (financieel of anderszins).
- zorg dat je de goede werknemers hebt voor de (huidige en nieuwe) bedrijven in je regio aansluiting met scholing als brede regio met de diversiteit die er is.
- betrek ook vrijetijdseconomie hierbij.
- arbeidsparticipatie: afstemming, opleiding, betrek het MKB erbij. Kunnen we hier als brede regio iets voor elkaar betekenen?
- Zorg dat in de verschillende economische sectoren de bedrijven met elkaar in verbinding komen, zodat ze massa kunnen maken richting andere partijen en bijvoorbeeld geldstromen en samen kunnen ontwikkelen. Voer hier regie op. Sluit aan bij waar de bedrijven al mee bezig zijn. Kijk hierbij niet alleen naar bedrijventerreinen, maar bijvoorbeeld ook naar zorg. Triple-helix!
- Zorg voor een evenwichtig scholingsaanbod.
- Faciliteer innovatie in de regio en niet in de brede OP Oost regio (Overijssel en Gelderland) en zorg dat je hier als regio ook geld voor hebt (niet lokaal).
- Belangrijkste opdracht nu: gezamenlijke visie op economische ontwikkeling levert hét boodschappenlijstje op lobby!
- Vraag: ga je voor focus of juist voor de diversiteit.
-
-
-

Thema Wonen/leefomgeving

Belangrijkste opgaven voor de regio

- Wonen: demografische ontwikkeling (bv. groei aantal eenpersoonshuishoudens, wonen-zorg) statushouders, toestroom uit de Randstad, woningbouwopgave van het Rijk. Waar lossen we dit op. Dit moet je samen oplossen. "Als in de steden geen plaats is, niet zomaar in de 'achtertuin' (=regiogemeenten)". Goed buurmanschap!
- Omgevingsvisie/omgevingsplan
- Wonen staat niet los van mobiliteit, werk etc. Dus: 18 gemeenten staan samen aan de lat om het geheel goed in kaart te brengen en daar samen keuzes in te maken.

Samenwerking

- niet meteen in thema's denken, beginnen bij het grotere geheel.
- vertrouwen opbouwen
- leg de bedoeling uit; nu diffuus en niet begrijpelijk
- meetbaarheid
- neem de raden mee, griffiers kunnen een rol spelen
- meerwaarde als gemeentelijke uitdagingen niet behaald kunnen worden goede samenwerking/verstandhouding Arnhem-Nijmegen is van belang

Vrije sessie

- gedrag veranderen/mentaliteit: één doel
- denken vanuit de opbrengst; concrete resultaten
- samen gaan voor de lobby: echt gezamenlijke belangen
- een geluid; hoe krijgen we dat?
- Is er wezenlijk verbondenheid hier?
- vinden de steden elkaar? komen de 16 erbij?
- evenwaardigheid'
- modulair: coalition of the willing; deelnemen of niet.
- politieke laag of facilitair bedrijf?
- geen vehikel; niet posities maken
- subsidiariteitsprincipe
- raden weer in beeld; hoe sturen raden op verbonden partijen?
- draagvlak: inwoners dichterbij
- wat kost het? rendement: kosten <-> baten (eindterm criterium)
- wat is het probleem eigenlijk? moet er iets veranderen? nut & noodzaak duidelijk maken
- urgentie hoezo: zie evaluatie

Inzichten uit deelsessies

Wat is uw belangrijkste inzicht uit het deelgesprek?

Mentimeter

Over je eigen schaduw heen durven stappen	Pak als regio een speerpunt en voer hier een lobby op	Hernieuwd vertrouwen door duidelijke, concrete doelen
Noodzaak? Meerwaarde?	Samenwerking niet in beton gieten.	Verkeerde Verwachting
Kernvraag eerst: wat is onze principiële, positieve verbondenheid	De vraag: zijn wij één? Voelen we ons verbonden?	Ruimere regionale samenwerking arbeidsbemiddeling wenselijk
Bouwen aan vertrouwen	Rol van de raden in t oog houden en steeds opnieuw nut en noodzaak benoemen.	Mobiliteit is ook "shoppen" in samenwerking
Samenwerking noodzakelijk. Vooral wat betreft duurzaamheid!!	Eerst werken aan vertrouwen	Nijmegen moet weer bereikbaar worden!
Duidelijke kaders en afspraken	De regio is erg divers.	Dat het lastig gaat worden om heldere doelen of te spreken zonder te vertanden in een reeks van vragen
Sterkere gezamenlijke lobby met duidelijke visie op vestigingsklimaat	We kunnen zoveel moois met onze regio.	duurzame duurzaamheid, vlr pragmatisch
Gezamenlijk belang definiëren en vervolgens pas over structuur te praten. Vergeet het cultuuraspect en gedragsverandering niet en benoem deze specifiek	Economie: Samenwerking arbeidsmarkt- onderwijs en samen economische visie opstellen	Algemeen voordeel benoemen en niet meteen figuurzagen.
Samenwerken waar nodig en waar kan. Op grote projecten die voor de regio belangrijk zijn.	Staan open voor samenwerking maar moet dit perse met 18 gemeenten?	Geen groene metropool maar groene buffer met rivieren en heuvels
Belangrijk is om samenhang van wonen, werken en mobiliteit	Op soort naar verbondenheid, wat bindt ons, ingraant als en erigt uiteindelijk voor een gezamenlijk verband naar buiten	Wijz samenwerking tussen bedrijven in de regio met het benoemen van voorstelredenen en subsidies vanuit het rijk om wel OPOOST.
Maak duidelijk waarin we regionaal MOETEN samenwerken, waarin het KAN en wat de meerwaarde zou zijn.	Mkb betrekken Praktische beroepen / scholing /	Blijkt dat grote steden blijven denken dat qua mobiliteit zij de regio niet nodig hebben
Economie: compenseren en centraliseren bedrijven - scholen	geen race naar de bodem maar samen vooruit	Flexibele samenwerking kan ook
Lobby voor een uniek gebied met diverse sterke punten	Gebruik de omgevingsvisie als bindmiddel en testcase. Niet de 4 "traditionele" onderwerpen.	Het gaat veel over de vorm, maar je kunt ook nadenken over de samenstelling
Gemeenschappelijke energje strategie res is nodig. Wij ipv zij	Laten we voorop lopen met onze regio	Werken aan vertrouwen.
Moelijk m consensus te vinden. Grote diversiteit in belangen over bereikbaarheid	Een sterke gevestigde regionale economie die geleerdheid geeft om losgegreiden om een baan te vinden. Frontste van de regio.	Hoe gaan we onze regio noemen?
Vertrouwen in elkaar Bekendheid met collega raadsleden Meerwaarde kunnen uitleggen	Waarom gaan we samenwerken? Wat kleinschalig kan blijven doen, wat groot moet...ga ervoor!	Scherpe afbakening/ doelbepaling;
Omkeerkal een heldere visie en zorg er voor dat mensen die leven in deze figuratieve regio trots zijn op deze regio! Probeer ook trigger te vinden... het is ook mooi gebied. Wat houdt nou dat we dat gevoel van gezamenlijke trots ontberen?	Ziekenhuis van de toekomst.	De wil om er een sterk samenwerkingsverband van te maken en dat regio s zich ook gehoord voelen. Om sterke punt is de diversiteit in ons verband
Afstemmen, geen concurrentie, regiobelang, ontschoten op andere thema's (compensatie)	Belangrijke is met elkaar afspreken wat willen we bereiken. Wat zijn de stappen op de horizon. Dan pas praten over structuur.	Naar een duurzame bereikbare regio. Met fiets, trein, ov etc. Niet alleen maar focus op de auto

Wat is uw belangrijkste inzicht uit het deelgesprek?

Scone luct op de ons verbindende waterwegen	Wonen, werken, mobiliteit is één vraagstuk	Kantoor en ambtenaren ook in regio en niet in Arnhem en Nijmegen voor draagvlak ALLE gemeenten
Euregio erbij betrekken. Kijk over de grens.	Antwoord op vraag: wat bindt ons?	Een een gericht voor de regio die de sectoren kent het regionale economisch beleid in de achterzijde meeneemt en stuur hers haer op pad!
Inventariseren arbeidspotentieel.	Leg eerst belang van samenwerken uit voordat je op onderwerpen inzoomt.	Lobby voor een thema
Thema's in samenhang benaderen. Integraliteit is de sleutel.	Het belangrijkste inzicht was dat heel cruciaal is de Raden mee te nemen. Informeer!	Gezamenlijke belang is innovatie
Bouwen niet los te zien van leefomgeving, dus omgevingsvisie	Het opstellen van een gezamenlijke omgevingsvisie vind men belangrijk. Dat vonden we 45 jaar geleden ook al en toch is toen de samenwerking geklapt. Continue inhoudelijk zitten we op een lijn. We moeten leren samenwerken.	Werk eerst aan vertrouwen.
Arbeidspotentieel analyseren e. Betrekken in de ec. Ontwikkeling.	Ongezonde angst voor grote steden.	In dit deel van Nederland zit de kracht in de combinatie van stad en omliggend gebied
Leg de bedoeling uit! De Raden enthousiasmeren voor de regionale samenwerking.	1 Visie voor en trots op regio 2 draagkracht onder 481 raadsleden 3 nut en noodzaak verduidelijken	Landbouwbedrijf vd toekomst
Neem de sterke punten uit de regio als gezamenlijk punt	Het gaat om vertrouwen en goed buurschap tussen de verschillende gemeenten. Als dat er is, komt de kracht naar den haag toe vaster. Wat hier gericht aan werken.	Raden kunnen overtuigd door het stellen van concrete doelen.
We moeten vooral goede argumenten verzamelen waarom samenwerken belangrijk is		
Iedere gemeente is verschillend. Heb oog voor elkaars wensen. Maak gebruik van elkaars sterktes	Di valt bijvoorbeeld veerte hafen in Brussel als je de weg meet en het bedrijven nabesikt. Naam het wel innovatief.	Weinig vertrouwen door onbekendheid?
Regionale samenwerking is nodig. Hernieuwd vertrouwen door het stellen van concrete doelen.	Eerst werken aan vertrouwen	Goede wil is aanwezig maar het hoe is lastig
Visie voor en trots op regio, Draagkracht en draagvlak onder 481 raadsleden	Maak duidelijk wanneer samenwerken echt MOET en wanneer het keuze is	Regionaal op thema's samenwerken

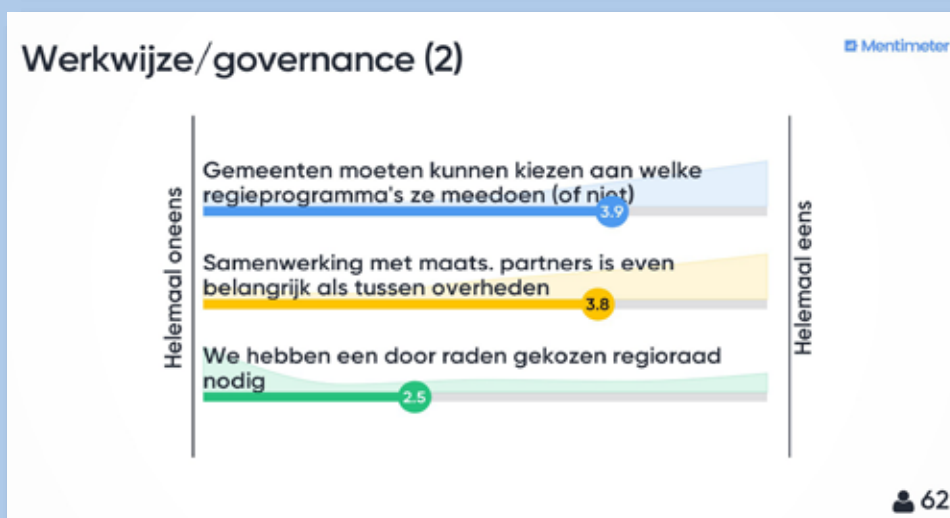
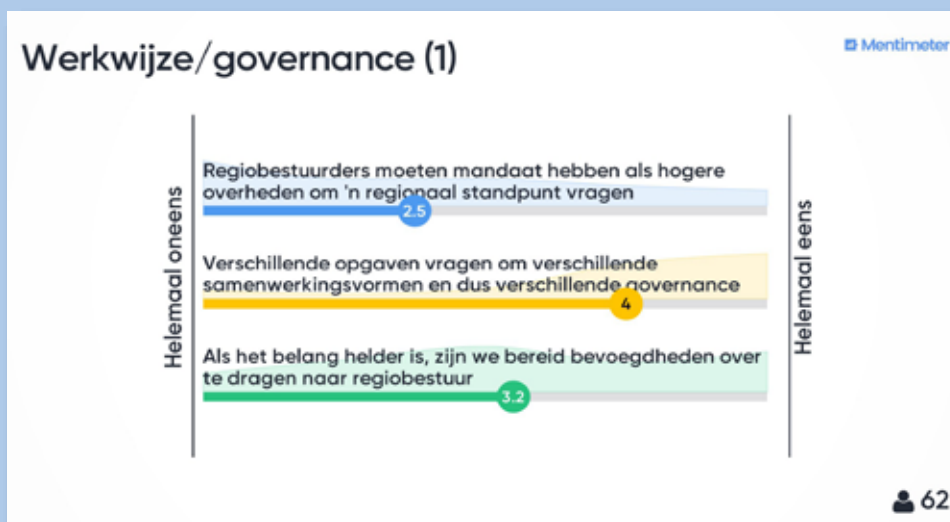
Werkwijze / governance

Governance

- Organisatie en werkwijze: efficiënt en effectief, zo nodig klein bureau als vaste kern
- Mogelijkheden voor wisselende samenstelling per dossier, ook in de regio en niet alleen in Arnhem of Nijmegen.
- Pragmatisch en mag niet teveel kosten.
- Duidelijk mandaat en goede controle mogelijkheden, duidelijke structuur en bevoegdheden.
- Invloed/zeggenschap voor de raden goed regelen. (Democratische legitimatie). Nu is er te weinig transparantie en invloed.
- Ook samenwerken met bedrijfsleven, onderwijs en andere partners.
- Belang van over de gemeentegrenzen heen kijken, zicht in de afwegingen van raden uit andere gemeenten dan de eigen
- Regioraad roept weerstand op, maar ook voorstanders (zie verdeling op vraag hieronder): omstreden

Cultuur- en samenwerkingsaspecten

- Er moet ruimte zijn om te kunnen bouwen aan vertrouwen; elkaar kennen en leren kennen
- Vertrouwen moet groeien. Vertrouwen in: de regio (Trots!);
- Werk aan de verhouding steden-kleine gemeenten; verhouding steden onderling (Burgemeesters als boegbeeld); steden en dus ook hun raden zouden een voortrekkersrol kunnen (en moeten) vervullen; werk aan verhouding raden-colleges.
- Taalniveau Mavo 2 graag

Werkwijze / governance: wat wel

Werkwijze / governance: wat WEL?

Mentimeter

Geen regioaad!	Regioraad	maximale transparantie en vindbaarheid
Zeker geen regioaad	Duidelijke structuur met bevoegdheden	Democratische legitimiteit, vertegenwoordiging op basis van politieke kleur ipv gemeentegrenzen
Heldere besluitvorming	Korte lijnen, duidelijk wie verantwoordelijk is voor wat	Duidelijk mandaat en goede controle mogelijkheden
Modulair beslissen. Een gezicht naar buiten	Raden goed informeren en betrekken	Ook de kleine gemeenten horen.
Raci MODEL en duidelijke afspraken. Duidelijke democratische legitimiteit en raden in hun kracht	Overleg en samenwerking, concrete doelen en terugkoppeling naar de raden.	Wel: orgaan voor goedkeuren jaarplannen en begrotingen
Zelfde stem	Korte lijn bestuurders gemeenteraden	Per thema: heldere bevoegdheden afspreken bij scherp geformuleerde doelen
Raden stellen de agenda op. De regioaad voert ze uit.	Bestuurders uit vele gemeentes (dus niet alleen uit Nmg en Arn)	Duidelijke kaders
Transparante werkwijze, goede communicatie	Geen regioaad	Meerderheidsbesluiten.
REGIORAADI	Samen staan we sterker. 1 gezicht naar buiten	Slagvaardig zijn, maar ook een regioaad
een vertegenwoordiger per gemeente, bv wethouder.	Elkaars agenda kennen. Duidelijke transparante structuur	Geen budgettaire besluitvorming die het budgetrecht van een raad in de weg staat.
Graag uitzoeken welke vormen geschikt zijn en daar de raden over laten stemmen	Programmamanager (s) met per programma onderdeel bijpassende organisatievorm	Duidelijke structuur met bevoegdheden
Over en weer begrip en samenwerking (tussen steden en regio)	Wel: alleen hoofdlijnen	Wat niet Geen regioaad. War wel. Zoek de verbinding en wees helder.
Heldere visie en van daaruit kiezen waarop samen te werken	Klein basisbureau, op enkele thema's inzetten met gemeenschappelijke doelen, resultaatsafrekening	Goede communicatie
Duidelijkheid wat wel en niet samen doen. En als we iets samen gaan doen wanneer zijn we tevreden.	We hebben uitstekende staatsinrichting. Daar niets aan veranderen. Wel samenwerken op bewaakte inhoudelijke reuten.	alleen college leden in een centraal orgaan (als dat er al komt)
Eigen wethouder blijft verantwoordelijk en mir zich kunnen verantwoorden	Gezamenlijk met respect voor individuele gemeenten	Samenwerking op bestuurlijk niveau, colleges hebben mandaat van raden. Wanneer het niet lukt, dan niet.
Concrete doelen	Raden samenwerken ledere regio heeft zijn specialiteit in werk enzovoorts	Geen regioaad, modulair en met tastbaar einddoel. Mogelijkheid om te stoppen/uit te stappen
Meer nadruk op subregionale samenwerking	Helderheid over de invloed van de raden. Eventuele noodrem inbouwen	Goed communiceren met gemeenteraden .
Thematische samenwerking op basis van gelijkheid	Commissie / bestuursorgaan benoemen voor dat programma. Kon 8 10 jaar zijn. Geen last van politieke wijzigingen bij verkiezingen	Doelstelling en visie als kader hanteren
Samenwerking op thema's	Raden goed in positie brengen en burger expliciet betrekken	Bijdrage op basis bedrag per per inwoner. Stemmen per gemeente
Eerst een goede visie ontwikkelen. I tip: schrijf een prijsvraag uit wie de meeste, de beste, de meest passende naam heeft voor onze mooie regio)	Ook de kleine gemeenten	Initiëren...van plannen...draagvlakken maken...niet te veel te hoal op de verk

Werkwijze / governance: wat niet

Werkwijze / governance: wat alstublieft NIET?

Mentimeter

Geen verplichte samenwerking	Regio raad	Losse overlegstructuren
Geen regiowethouders	Bureaucratie	Geen regioraad
Scheve verhoudingen. Eenheidsworst	Nog meer lagen	Poolse landdagen.
Wethouders die het allemaal zelf bepalen. Top down werken	Geen partijpolitiek	Te groot orgaan met veel bureaucratie
Strijd tussen Arnhem en Nijmegen.	Niet in Arnhem of Nijmegen het hoofdbureau inrichten	Een onduidelijk bestuurdersfeestje
Niet nog meer bestuurslagen	Regio raad	Grote steden meer macht dan kleintjes
Gewogen stemmen naar grootte gemeente	Verplichte deelname	Niet alles via 18 raden laten lopen want dan heb je gebrek aan slagkracht. In geen vertegenwoordiging op basis van gemeentegrootte.
Geen regioraad	Geen extra bestuurslaag	Geen overdracht van democratische bevoegdheden naar regionale organen
Geen bureaucratie samen aan de slag	Eigen belang voor op stellen	Geen regio wethouders
herindelingen	Onvoldoende democratische legitimatie	Geen regionaal bestuursorgaan uit raadsleden
Losgezongen zijn van de raad/ eigenmachtig optreden van de grote steden	Raadsleden die moeten gaan besturen	Groot bestuursorgaan
Afsplitsing. Alleen redt je het niet	Poolse landdag, alles in 1 iets regelen	democratisch gekozen raden op afstand zetten bij stellen vd kaders (niet dus)
Inflexibel bestuur en beleid, niet transparant naar inwoners en raden	Alleen maar bestuurders	leder voor zich. Geen eigenheimers
Alleen maar opkomen voor je eigen belangen.	Geen regioraad, besluitvorming blijft bij het democratisch gelegitimeerde orgaan.	Wethouders die zich verschuilen achter hun 17 collega's, die ze iets niet hebben kunnen regelen in de regio.
Geen transparantie	een starte samenwerkingsvorm	Geen gebrek aan consequenties voor falende regiobestuurder.
Een extra bestuurslaag	niet doen: een niet te controleren orgaan bouwen	Regioraad. WGR+ is niet voor niets afgeschaft.
Geen bijzaken	BreVrederechter overdracht budgetrecht	Geen extra bestuurslaag dat is al een aantal keren geprobeerd. Dat is ook niet nodig als de energie wordt ingezet op inhoudelijk verantwoorde samenwerking.
Geen regiowethouders	Continu terug naar alle raden voor elk initiatief. Slagkracht creëren.	regioraad, langlopende verplichtingen en ook geen vage doelstellingen
Te veel lagen, te ambtelijk. Focus wel hoe je een gevoel van trots kunt creëren. We zijn trots met en allen op dit deel van hederland, maar dit zie je onvoldoende terug.	ambtelijk molog	Een extra democratische laag. Beslissen over elkaars gebied
Veel meetings we moeten doen als we wat willen		